GEMEENTE BEUNINGEN

Raadsvoorstel

Onderwerp	:	Financiële beheersbaarheid Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning	Raadsvergadering	:	21 september 2021
Nummer(agenda)	:		Commissie 1	:	Samenleving
Registratienummer	:	bb21.00501	Datum	:	6 september 2021
Registratiecode	:		Commissie 2	:	
Auteur	:	André Goudriaan	Datum	:	
Status	:	Openbaar	B&W-vergadering	:	26 augustus 2021
Persgesprek	:	26 augustus 2021	Portefeuillehouder	:	F.M.H.P. Houben

Samenvatting

In februari 2021 is met de commissie Samenleving gesproken over de financiële ontwikkelingen binnen het Sociaal Domein. Dit raadsvoorstel vormt een vervolg daarop en brengt in beeld welke beperkte sturingsmogelijkheden de gemeente heeft. Binnen dat kader worden enkele maatregelen benoemd. Het voorstel is nu om de visie ongewijzigd te laten, maar daarbinnen wel enkele benodigde aanscherpingen door te voeren.

Besluit om

1. De visie op het Sociaal Domein (namelijk 'doen wat nodig is' en sturen op de pijlers toegankelijkheid, kwaliteit en betaalbaarheid) voorlopig ongewijzigd voort te zetten in afwachting van verdere duidelijkheid over de inhoudelijke en financiële kaders voor de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning;
2. Kennis te nemen van de maatregelen op het vlak van bedrijfsvoering, namelijk a) de doorontwikkeling van de monitor, b) meer procesregie door het Sociaal Team en c) een zakelijker aanpak wat betreft gecontracteerde partijen, zoals omschreven in hoofdstuk 2 van bijlage 1;
3. In te stemmen met maatregelen uit hoofdstuk 3 van bijlage 1.

Inleiding

In februari 2021 is in de Commissie Samenleving gesproken over de ontwikkelingen in het Sociaal Domein. Naast een bespreking van de inhoudelijke ontwikkelingen, is aandacht besteed aan de kostenontwikkeling. Die liet de afgelopen jaren namelijk een stijging zien. Mede op basis van de input die gemeenteraadsfracties en de Cliëntenraad Beuningen hebben gegeven, ligt nu een voorstel voor waarin uw Raad gevraagd wordt om een standpunt in te nemen over de actuele situatie binnen het Sociaal Domein. De kernvraag is of we de visie op het Sociaal Domein gaan wijzigen om op die manier te komen tot meer financiële beheersbaarheid.

Belang van uitspraak arbitragecommissie

Het proces om te komen tot een voorstel over de financiële beheersbaarheid van het Sociaal Domein en in het bijzonder de Jeugdwet en de Wmo kende een onverwachte wending toen in mei 2021 de uitspraak van de arbitragecommissie bekend werd. De VNG heeft zich namelijk in maart 2021 beroepen op de mogelijkheid van arbitrage om het geschil met het Rijk over de structurele financiering van (vooral) de Jeugdwet te beslechten. De commissie heeft uitspraak gedaan en een aantal belangwekkende aanbevelingen gedaan. Een van de conclusies luidde dat het Rijk gemeenten dient te compenseren voor het feitelijke tekort op de jeugdhulp. Onderdeel van de uitspraak is ook de aanbeveling om te komen tot een afbakening van de jeugdhulpplicht.

Hoewel deze uitspraak duidelijk is, is nog onbekend hoe dit advies concreet door het Rijk vertaald zal worden naar eventuele aanpassingen van de Jeugdwet en bijstellingen van het financiële kader. Aangezien deze uitspraak zowel de reikwijdte van de gemeentelijke opdracht raakt als de financiële middelen voor het realiseren van de opdracht die gemeenten hebben, is het de vraag of het verstandig is om nu al ingrijpende wijzigingen in de gemeentelijke visie op het Sociaal Domein vast te stellen. Daarom is het voorstel de visie vooralsnog ongewijzigd te laten, maar wel binnen de mogelijkheden van de huidige kaders naarstig op zoek te gaan naar aanscherpingen en verbeteringen om nu al te werken aan een betere financiële beheersing van vooral de Jeugdwet en de Wmo. De kostenontwikkeling vraagt immers nu al wel om een standpunt en daarom betekent het voorlopig uitstellen van een eventuele wijziging van de visie niet dat we nu geen enkele maatregel hoeven te treffen.

De noodzaak om enkele maatregelen te nemen
We zien dat meer jongeren en volwassenen ondersteuning nodig hebben. De oorzaken daarvoor zijn divers. Hierbij kan gedacht worden aan prestatiedruk, eenzaamheid of de coronacrisis, maar ook factoren als het langer thuis blijven wonen of een demografische ontwikkeling zoals de vergrijzing. Het wekt dan ook geen verbazing dat we het aantal cliënten én de uitgaven voor jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning over de jaren 2018-2020 aanzienlijk hebben zien toenemen. Ten opzichte van de uitgaven over 2018 zijn de kosten voor regionaal gecontracteerde maatwerkvoorzieningen jeugd in 2020 met iets meer dan 48% gestegen en voor Wmo bedraagt datzelfde percentage bijna 31%.

Op basis van de huidige omstandigheden is de verwachting dat het beroep op jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning niet zal dalen, integendeel een stijging bij ongewijzigd beleid ligt voor de hand. Daarom ligt nu een voorstel voor waarin uw Raad gevraagd wordt om een standpunt in te nemen over het al dan niet wezenlijk wijzigen van de visie.

Enkele maatregelen zijn wel mogelijk
De notitie over de financiële beheersbaarheid van de Jeugdwet en de Wmo geeft richting aan de te nemen maatregelen. Gezien de beperkte sturingsmogelijkheden die we als gemeente hebben, richten de maatregelen zich vooral op dat stuk waar we als gemeente de meeste invloed op kunnen uitoefenen, namelijk het Sociaal Team en de sturing op gecontracteerde zorgaanbieders. Dat neemt niet weg dat we ons in blijven zetten voor het goed functioneren van het Sociaal Domein in de brede zin, maar om te komen tot meer grip op de kostenontwikkeling lijkt het primair van belang om in te zoomen op dat terrein waar we als gemeente de meeste invloed op kunnen uitoefenen. Daarom stellen we voor om tot aanscherpingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering te komen door een doorontwikkeling van de monitoring, meer procesregie door het Sociaal Team en een zakelijker aanpak wat betreft gecontracteerde partijen.
Daarnaast zijn nog enkele maatregelen mogelijk, zoals een POH jeugd-ggz voor huisartsen of een was- en strijkservice voor de hulp bij het huishouden. Voorgesteld wordt om met deze maatregelen in te stemmen, zoals beschreven in hst. 3 van de nota 'Op weg naar financiële beheersbaarheid in de Jeugdwet en de Wmo' (bijlage 1).

Beoogd effect
We continueren onze visie op het Sociaal Domein, maar zoeken binnen de beperkte mogelijkheden naar meer grip op de kostenontwikkeling in het Sociaal Domein.

Argumenten
1.1 Er is een verdere duidelijkheid nodig over de afbakening van de jeugdhulpplicht
Het is onbekend of en hoe het Rijk de jeugdhulpplicht verder gaat afbakenen, wat mede gelet op de uitkomsten van de arbitragecommissie maatschappelijk en inhoudelijk gezien gewenst dan wel noodzakelijk is. Dat betekent dat op dit moment nog een breed geformuleerde opdracht geldt voor gemeenten. Het verdient daarom aanbeveling om op dit moment niet zo zeer de visie radicaal te wijzigen, maar binnen de huidige kaders op zoek te gaan naar verbeteringen. De aanscherpingen en maatregelen hebben als doel dat we de financiële beheersbaarheid verbeteren, maar dat wel doen met behoud van kwaliteit. Op die manier werken we aan meer grip op het Sociaal Domein, terwijl we doorgaan met de huidige visie en bouwen aan een goed fundament waarop we voort kunnen borduren

wanneer bijvoorbeeld wettelijke kaders voor de jeugdhulpplicht zouden wijzigen.

1.2 Monitoring is cruciaal
Het beschikken over een goede monitor is van cruciaal belang. Hoewel een monitor *an sich* niet tot een verandering in behoefte aan jeugdhulp of maatschappelijke ondersteuning leidt, is het wel een instrument dat helpt om de ontwikkelingen te volgen en opgaven te signaleren. Die informatie komt van pas in de poging om – binnen de beperkte mogelijkheden die we als gemeente hebben – een maatschappelijke keer op de langere termijn teweeg te brengen.

1.3 In de nota is rekening gehouden met input van raadsfracties en de Cliëntenraad Beuningen
Enkele raadsfracties hebben schriftelijk input aangeleverd naar aanleiding van de sessie in februari 2021. De Cliëntenraad Beuningen heeft eveneens gebruikgemaakt van die mogelijkheid. De gemaakte opmerkingen vallen onder de drie pijlers toegankelijkheid, kwaliteit en betaalbaarheid. Als zodanig houden we bij de uitvoering van het Sociaal Team dan ook rekening met de ontvangen reacties. Aangezien de input geen aanleiding geeft om grote wijzigingen voor te stellen, bouwt de notitie – met enige aanscherpingen – voort op het beleid van de afgelopen jaren.

2.1 *Deze mogelijke maatregelen raken niet de visie, maar meer de uitvoering en bedrijfsvoering*
De maatregelen die mogelijk zijn, betreffen vooral de uitvoering en de bedrijfsvoering. Door daarin enkele aanscherpingen door te voeren, verwachten we dat dit bijdraagt aan een scherpere sturing en daarmee van belang is voor het beheersen van de kostenstijging. Het college gaat hiermee aan de slag.

3.1 De maatregelen zijn gericht op het voorkomen van verdere kostenstijgingen
De nota geeft enkele maatregelen die we zouden kunnen nemen om de kosten te beperken. Het is aan uw Raad om een besluit te nemen over de wenselijkheid van de diverse maatregelen. Het betreft allen maatregelen die van belang zijn om de kosten voor het gebruik van maatwerkvoorzieningen binnen de Jeugdwet en de Wmo te beheersen.

3.2 Het belang van de POH jeugd-ggz wordt onderschreven door huisartsen
Huisartsen in Beuningen hebben al kenbaar gemaakt het belang en de toegevoegde waarde van een praktijkondersteuning voor de jeugd-ggz te onderschrijven. Deze maatregel kan dus op draagvlak rekenen binnen het Beuningse netwerk.

Kanttekeningen
1.1 Veel oorzaken van de kostenstijging zijn niet of zeer beperkt beïnvloedbaar
De afgelopen jaren is een duidelijke stijging in uitgaven voor het Sociaal Domein zichtbaar geworden. De oorzaken zijn divers. Sommige hangen samen met maatschappelijke ontwikkelingen en dat alles maakt dat het niet realistisch is om te veronderstellen dat de gemeente daarin een grote keer kan brengen. Binnen de ruimte die er is, nemen we maatregelen, maar in belangrijke mate blijven we als gemeente afhankelijk van de maatschappelijke ontwikkelingen. Dat maakt dat vooraf ook vermeld moet worden dat verdere kostenstijgingen beslist niet uitgesloten zijn.

1.2 Het effect van de maatregelen is pas op langere termijn zichtbaar
De voorgestelde maatregelen gaan geleidelijk effect hebben. Dat is niet alleen een gevolg van de afhankelijkheid van maatschappelijke ontwikkelingen, maar ook vanwege de complexiteit van het Sociaal Domein als geheel.

Financiën
Voor het nemen van enkele maatregelen zijn middelen nodig. De kosten voor de gedragsdeskundige en het ambulant jongerenwerk (samen in totaal € 85.000) staan opgenomen in het voorstel voor de Perspectiefnota.

De kosten voor de pilot was- en strijkservice (€ 39.000) en de POH jeugd-ggz (€ 190.000 voor twee jaar) worden opgenomen in de Herfstnota. De dekking voor deze uitgaven wordt gezocht in de extra middelen die we dit jaar van het Rijk voor het Sociaal Domein krijgen.

Tijdspad
De notitie heeft betrekking op de periode 2021 en verder. In die tijd zullen we maatregelen nemen en op de langere termijn zullen de effecten daarvan zichtbaar moeten worden. De maatregelen vereisen wel een langere adem.

Duurzaamheid
N.v.t.

Communicatie
We blijven in Beuningen nauw samenwerken met allerlei partners binnen het Sociaal Domein en zullen hen dus ook informeren over de koers van Beuningen wat betreft het Sociaal Domein. In die contacten zullen we inventariseren welke effecten de genomen maatregelen hebben voor de bestaande samenwerking. Waar nodig zullen we tot aanpassingen overgaan.

Evaluatie
De kostenontwikkeling binnen het Sociaal Domein wordt bewaakt via de P&C-cyclus. De monitor Sociaal Domein geeft inzicht in de ontwikkelingen qua cliëntaantallen.

De tevredenheid van inwoners meten we via cliëntervaringsonderzoeken.

Bijlagen
1. Nota Op weg naar financiële beheersbaarheid in de Jeugdwet en de Wmo (at21001402)

Burgemeester en wethouders,

Dyanne Kocken
secretaris

Daphne Bergman
burgemeester

Besluit d.d. 21/09/2021
Akkoord

De griffier

de voorzitter